

CONSIDERAȚII PRIVIND PREZENȚA ETNICILOR MINORITARI DIN TRANSILVANIA INTERBELICĂ ÎN INDUSTRIE, COMERȚ ȘI SISTEMUL DE CREDIT

VIRGIL PANĂ

Prin unirea Transilvaniei cu România, pe lângă aportul teritorial (102280 km²) și demografic (5208345 locuitori), provincia de peste munți venea și cu un considerabil patrimoniu economic.

În anul 1919, în Transilvania se aflau 42% din numărul întreprinderilor industriale, care concentrău 37% din totalul capitalului, 55% din forța motrice și 52% din personal. Unitățile industriale din Ardeal dădeau 38% din producția industrială a țării¹.

La momentul Unirii, mica industrie, cea mijlocie și comerțul transilvănean erau reprezentate prin 37115 întreprinderi și firme, pentm ca, în 1940, numărul acestora să se ridice la 96111, înregistrându-se deci o creștere de 160,3%. În ceea ce privește marea industrie, aceasta număra, în 1919, 1161 întreprinderi, cu un capital de 1048468000 lei și un personal de 81589 salariați. Valoarea producției anuale se ridica la cifra de 446411000 lei. În anul 1937, se înregistrau 1691 întreprinderi mari cu un capital de 16683148000 lei. Acestea foloseau 129603 salariați și ofereau o producție anuală de 24850322000 lei².

Așadar, numărul marilor întreprinderi crescuse, într-un interval de 18 ani, cu 45,65 procente; al personalului, care le deservea, cu 58,84%; al capitalului de 14,91 ori, iar al producției anuale de 5,38 ori.

În anul 1930, situația întreprinderilor industriale și comerciale din Transilvania, după vechimea acestora, se prezenta astfel³:

¹ C.S.Negoescu, *Ardealul nostru. Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul*, București, 1919, p. 45, 48, 50, 53; pentru detalii vezi *Istoria Romaniei, Transilvania*, vol. II, Cluj-Napoca, 1999, p. 932-992.

² Virgil Pană, *Minoritățile etnice din Transilvania între 1918-1940*, Târgu-Mureș, 1996, p. 19.

³ Vezi în acest sens, Sabin Manuilă, *Aspects démographiques de la Transylvanie*, în *La Transylvanie*, București, 1938, p. 793-856.

Tabel nr. 1

Provincia	Total întreprinderi		Vechimea %			
	Nr.	%	Înainte de 1918	1914 - 1918	1919 - 1930	Nedeclarată
Pe ansamblu	96611	100	33,9	4,5	54,3	7,3
Transilvania istorică	55045	100	34,8	4,4	52,8	8,0
Banat	18854	100	31,7	4,2	56,7	7,4
Crișana - Maramureș	22712	100	33,4	5,1	55,8	5,7

Cele 96611 întreprinderi foloseau un număr de 362125 de salariați. Rezultă că media pentru o unitate industrială sau comercială era de 7,37 persoane, ceea ce însemna că predomina industria mică și mijlocie.

Cei 22 de ani care au separat momentul Unirii de vremelnicul Dictat de la Viena, au permis, așa cum demonstrează cifrele, realizarea unor progrese remarcabile în toate sferile activității economice, îndeosebi în cea industrială. Avântul înregistrat în acest plan se datorează și regimului românesc, fiind cunoscut faptul că această provincie, a fost marginalizată în Ungaria antebelică din punctul de vedere al activității industriale, fiind luată în calcul doar ca o sursă de produse agricole și de materii prime care alimenta industria ungară, concentrată în jurul Budapestei.

Libertatea pe plan politic și egalitatea de șanse în obținerea diferitelor avantaje de la stat au menținut, și în perioada investigată, superioritatea elementelor minoritare care activau viața economică a Ardealului, față de elementul autohton, întrucât, cu toate că românii și etnicii minoritari s-au angajat pe același drum al economiei capitaliste, nu toți s-au bucurat, la start, de condiții identice. "*Capitalul și comerțul maghiar* - scria Erdélyi Jenő în 1928 - *și-au menținut pretutindeni superioritatea lor în statele succesorale. Astfel, în Ardeal, din 61000 de întreprinderi industriale, 46000 sunt în mâini maghiare sau germane; din 1780 întreprinderi comerciale, 1312 sunt în posesia maghiarilor, iar din 21000 de comercianți, 18000 sunt maghiari sau germani /.../ Cointeresările capitalului maghiar au rămas neatrinse în statele succesorale și astfel veniturile capitalurilor investite acolo curg mereu spre Ungaria, sub formă de dividend tantieme și câștiguri sporind averea națională a Ungariei. Totodată și comerțul din teritoriile pierdute a rămas dependent de Budapesta*⁴.

Situația sesizată de autorul maghiar în primii ani după Unire, s-a menținut, cu doar mici diferențe, neschimbată pe toată durata perioadei analizate.

⁴ Erdélyi Jenő, 1918-1923. *A magyarság az utodállamokban es Magyarországon*, Kultura, Bratislava, 1928, p. 13; vezi și dr. C. Groșorean, *Situația politică și culturală a minorităților etnice din România la finea anului 1930*, Timișoara, 1934, p. 47.

De remarcat este faptul că poziția economică a etnicilor minoritari din Transilvania era solidă chiar și în regiunile în care, fără să întrunească majoritatea demografică absolută, aceștia reprezentau, totuși, o suprapondere în domeniul industrial.

În județul Timiș-Torontal, de exemplu, una dintre unitățile administrativ-teritoriale cele mai industrializate ale Transilvaniei, din cele 330 de întreprinderi industriale, doar 7 erau românești (2,12%); din 313 societăți anonime, doar 14 (4,24%) erau românești. Cele 42 de întreprinderi mari foloseau, în total, 8843 de angajați, din care 7194 erau minoritari (81,35%)⁵. Aceasta, în situația în care structura națională a populației județului prezenta, în 1930, următoarea configurație: 37,6% români, 15,4% maghiari, 34,9% germani, 1,7% evrei, 10,4% diverși.

Personalul amintitelor întreprinderi era astfel repartizat:

Tabel nr. 2

Funcții	Total personal	Din care			
		Români		Minoritari	
		Nr.	%	Nr.	%
Consiliul de administrație	244	59	24,18	185	74,82
Comisia de cenzori	123	24	19,51	99	81,49
Personal administrativ superior	54	3	5,55	51	94,45
Personal administrativ inferior	89	8	8,99	81	91,01
Personalul asimilat muncitorilor calificați					
Muncitori calificați	469	12	2,56	457	97,44
Personalul asimilat muncitorilor necalificați	1307	259	19,82	1048	80,18
Muncitori necalificați	88	30	34,09	58	65,91
	6469	1231	19,03	5238	80,97
Total	8843	1621	18,39	7222	81,61

Cazul județului Timiș-Torontal nu era singular în peisajul industrial transilvănean. Din totalul muncitorilor din Brașov, oraș a carui populație era formată din 49,9% români, 26,6% maghiari, 19,8% germani, 1,5% evrei și 2,2% alte etnii, 52% erau maghiari, 29% sași, 2% evrei și 17% români⁶. Conform statisticii Camerei de Comerț și Industrie din Cluj, din anul 1928, se poate stabili, cu o oarecare

⁵ Constantin Stoicănescu, *Un aspect al vieții naționale la frontiera occidentală, în Revista Institutului Social Banat-Crișana*, 1936, nr. 15, p. 29.

⁶ Virgil Pană, *op. cit.*, p. 170.

aproximație, că, în cele 5 județe arondate acesteia (Cluj, Năsăud, Sălaj, Someș și Turda), proporția industriașilor români era următoarea: 8,21% în marea industrie și 37,52% în mica industrie, față de 91,79% și respectiv 62,48% pentru minoritari⁷.

În stadiul actual al investigației nu dispunem de date complete referitoare la structura etnică a capitalurilor și nici a personalului din toate întreprinderile din această provincie. *Societatea anonimă* constituia, din punct de vedere juridic, forma de activitate economică a marilor unități industriale, deși există o lege care prevedea nominalizarea acțiunilor. Din cauza lipsei de fermitate, dovedită de ministerele care trebuiau să o aplice, de multe ori chestionarele solicitate proveneau cu lipsuri sau, pur și simplu, nu se întorceau la solicitant.

În anul 1938, Victor Jinga a întreprins o anchetă la nivelul a 15 județe transilvane, pentru stabilirea compoziției etnice a consiliilor de administrație, a comitetelor de cenzori și a procuratorilor din societățile anonime. Chiar dacă informațiile strânse sunt incomplete, din datele obținute, coroborate cu alte surse locale și regionale, se pot desprinde concluzii cu valabilitate generală⁸.

Tabel nr. 3

Județul	Număr societăți	Consilieri		Cenzori		Procuriști	
		Români	Minoritari	Români	Minoritari	Români	Minoritari
Brașov	83	78	341	38	143	-	61
Făgăraș	5	22	8	4	-	11	3
Trei Scaune	11	10	26	4	4	1	10
Ciuc	12	14	30	6	-	-	1
Odorhei	3	4	13	3	5	-	1
Târnava Mare	34	22	213	8	47	2	33
Târnava Mică	12	52	32	23	19	1	6
Mureș	38	35	137	22	85	2	19
Sibiu	49	49	199	34	115	2	23
Alba	18	64	71	41	27	8	10
Bihor	45	74	180	35	109	3	28
Satu Mare	45	104	127	47	91	11	43
Maramureș	18	32	52	6	35	-	6
Timiș - Torontal	42	62	188	26	98	-	61
Severin	26	64	84	40	37	12	30
Total	441	668	1611	337	824	52	325

⁷ Petre Suci, *Clasele sociale ale românilor din Ardeal, în Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul 1918-1928*, București, 1929, vol. I, p. 292-293.

⁸ Victor Jinga, *ibidem*, p. 114.

Așadar, din cei 3845 consilieri, cenzori și procuratori, angajați la cele 441 de societăți anonime, românii reprezentau 27,96%, iar minoritarii 72,04%, în situația în care structura demografică a județelor analizate prezenta valori medii de 49,7% români și 50,3% minoritari.

Marea industrie germană din Transilvania, concentrată în orașele cu pronunțat caracter săsesc și șvăbesc (Brașov, Mediaș, Sibiu și Timișoara) a înregistrat, între cele două războaie mondiale, o dinamică ascendentă.

Astfel, în județele în care germanii reprezentau o pondere demografică considerabilă, statistica întreprinderilor industriale, care le aparțineau, se prezenta astfel⁹:

Tabel nr. 4

Județul	Total întreprinderi	Din care		Vechimea nedeclarată
		Înființate înainte de 1918	Între 1919- 1930	
Brașov	4332	1475	2541	316
Năsăud	2399	1024	1189	186
Sibiu	4462	1484	2474	504
Târnava Mică	1936	603	1177	156
Târnava Mare	2640	992	1430	218
Timiș - Torontal	11892	4111	7022	759
Total	27661	9689	15833	2139

Făcând abstracție de cele 2139 firme, care nu-și declaraseră vechimea, din tabloul prezentat rezultă că, din cele 27661 întreprinderi, germane, existente în 1930, 57,24% luaseră ființă după Unire, în numai 10 ani.

În activitatea lor economică, germanii din Transilvania au adus și au manifestat atitudini formate într-o îndelungată tradiție de muncă și onestitate. În meserii, comerț și industrie au folosit din plin vasta experiență a conaționalilor din Germania. Atașamentul spiritual și cultural față de țara lor de origine a înlesnit întotdeauna dezvoltarea activității economice a sașilor din România. În Germania, aceștia au găsit tot timpul furnizori și piață de desfacere, fapt pentru care industriile și comerțul acestei minorități s-a detașat vizibil în raport cu celelalte etnii.

⁹ *Ibidem*, p. 115.

La nivelul Transilvaniei, industriașii sași erau organizați în *Asociația industrială din Transilvania* (Bund der Siebenburgischen Industriellen), fondată în 1928, care organiza, în diferite centre săsești, cursuri de specializare. Din această organizație centrală făcea parte și Uniunea comercianților și industriașilor șvabi din Banat (Deutschschwäbischer Handels- und Gewerbebund), înființată tot în 1928.

Interesele comercianților germani erau protejate de Uniunea corporațiilor comerciale germane (Verband deutscher Handelsgremien), fondată la Brașov, în 1923, care avea o școală proprie pentru educarea tinerelor generații de comercianți germani (*Gremienhandelsschule*), frecventată, în 1929, de peste 700 de elevi. Organul de publicitate al acestei uniuni a fost săptămânalul "*Siebenbürgische Handelszeitung*"¹⁰.

România unită a creat un mediu favorabil și pentru dezvoltarea sistemului bancar din Transilvania. Instituțiile de credit de pe întreg teritoriul României s-au unit, băncile românești și cele ale etniilor minoritare contribuind, într-un fel sau altul, la realizarea complexului economic național.

Dupa o perioada de nesiguranță și dezorientare, care a urmat imediat după încheierea primului război mondial (1918-1920), determinată, mai ales, de dificultățile create de procesul preschimbării coroanelor, a urmat o perioadă de refacere și de dezvoltare (1922-1930), urmată de o fază de regres, datorată crizei economice (1931-1934), și apoi de o nouă perioadă de avânt bancar¹¹.

Integrarea tot mai organică a capitalului bancar transilvănean în noul mediu și spațiu economic a avut loc prin conjugarea intereselor burgheziei românești, îndeosebi a celei din Vechiul Regat, cu cele ale burgheziei maghiare, în special. Reprezentanții finanței românești cumpărau acțiuni ale băncilor ungurești, iar reprezentanții maghiarilor cumpărau acțiuni de la băncile românești. Pe de altă parte, marile bănci din Vechiul Regat au înființat filiale în cele mai importante orașe transilvănene, fapt ce a creat o situație de inferioritate pentru băncile românești din Transilvania, plasându-le într-un mediu concurențial neloial.

Conform unui studiu întocmit de Jean Bancu, directorul băncii "*Aurora*" din Năsăud, în Transilvania funcționau, în anul 1930, 197 bănci minoritare cu un capital social în valoare de 3395000 mii lei, față de 156 bănci românești (neluându-se în calcul băncile populare) cu un capital social de 1163000 mii lei. În felul acesta, pentru o unitate bancară românească revenea, în medie, 7455 mii lei, iar pentru o bancă minoritară 17233 mii lei, adică de 2,31 ori mai mult.

Din studiul amintit rezultă și faptul că, în timp ce băncile românești beneficiaseră din partea Băncii Naționale a României de credite de reescont în valoare de 1205000 mii lei, cele maghiare primiseră 1308000 mii lei. Prin urmare,

¹⁰ Pentru detalii vezi Transylvanus *Les minorités ethniques de la Transylvanie*, Paris, 1935, p. 39-45 și Silviu Dragomir *La Transylvanie roumaine et ses minorités ethniques*, București, 1934, p. 217-234.

¹¹ *Istoria Romaniei. Transilvania*, vol. II, Cluj-Napoca, 1999, p. 1001-1006.

băncile românești din Transilvania, care deserveau o populație de două ori mai mare decât cele maghiare, primiseră mai puțin cu 100103 mii lei. Reescontul unităților bancare maghiare a fost majorat cu cel pe care îl primeau de la băncile budapestane. În aceste condiții, beneficiul net al băncilor românești, în 1930, a fost de 7641 mii lei, pe când al celor maghiare de 73000 mii lei, adică de 9,6 ori mai mare decât al celor românești.

De remarcat este faptul că situația înfloritoare a băncilor maghiare, în raport cu cele românești, nu s-a datorat, în mod special, patrimoniului pe care îl moșteniseră de la fostul regim, ci însăși condițiilor create de regimul românesc. Astfel, dacă în anul 1922, cele 196 bănci maghiare dispuneau de un capital în valoare de 178000 mii lei, în 1929, cele 197 unități maghiare de credit își măriseră capitalul la 625000 mii lei, deci de 3,5 ori mai mult. În ceea ce privește rezervele, în 1922, acestea se ridicau la 54000 mii lei, iar în 1929 la 300000 mii lei, deci de 5,5 ori mai mult. În anul 1922, trebuiau să primească de la debitori 1283000 mii lei, iar în 1929, 6000000 mii lei, de 4,6 ori mai mult¹².

Din punct de vedere numeric, situația instituțiilor maghiare de credit din Transilvania interbelică se prezenta în felul următor: în 1922: 196; în 1923: 98; în 1925: 119; în 1926: 214; în 1927: 214; în 1928: 207; în 1929: 197; în 1930: 89; în 1934: 116; în 1937: 99.

Față de anul 1911, când în Transilvania funcționau 147 bănci maghiare, în 1927 numărul acestora sporise cu 41%. În aceeași perioadă, numărul băncilor românești (97 în 1911 și 156 în 1930) crescuse cu 61%. În felul acesta, în 1911 revenea o bancă pentru 29992 români și una pentru 14006 maghiari. În 1929, unei banci maghiare îi reveneau 6871 clienți, iar unei bănci românești 15209. Din această situație rezultă atât insuficiența băncilor românești, cât și valoarea redusă a creditelor pe care acestea le puteau oferi solicitanților, fapt ce s-a datorat și reescontului mai mic, primit din partea Bancii Naționale a României. Atât criza economică, cât și legile conversiunilor din 1932-1934 au afectat, în primul rând, băncile românești, întrucât acestea, spre deosebire de cele minoritare, și-au plasat, în mare măsură, creditele în mediul rural, bazându-se substanțial pe o clientelă țărănească și pe mica burghezie din Ardeal.

O dovadă în plus a puterii financiare a unităților bancare maghiare din Transilvania, care au reușit să depășească cu mai mult succes criza conversiunii, spre deosebire de cele românești, îl constituie un studiu al Sindicatului Băncilor maghiare, întocmit de Gyárfás Elemér, în 1935, pentru 64 unități. Conform acestui document,

¹² Octavian Goga, *Discurs în ședința Camerei de la 3 martie 1934*, în *Revista Institutului Social Banat-Crișana*, 1938, nr. 24, p. 79; în același sens se exprima și Gyárfás Elemér, afirmând că, în 1910, cele 142 de bănci maghiare din Transilvania aveau un capital de 34000 mii coroane (circa 1360000 mii lei), pe când în 1922, numărul acestora crescuse la 196, cu un capital propriu de 2568626 mii lei, cu imobile în valoare de 36928 mii lei, cu împrumuturi acordate în valoare de 1854275 mii lei și cu un beneficiu net de 43156 mii lei, adică de 12% (vezi Alexandru Olteanu, *Le mouvement économique hongroise en Transylvanie*, în *Revue de Transylvanie*, Cluj, 1938, IV, nr. 1, p. 62.

cifra totală a pierderilor, luând ca baza beneficiul conversiunii de 50%, putea atinge suma de 948751197 mii lei, sumă care raportată la plasamentul integral de 2170067904 lei, plus imobilele, efectele și acțiunile, adică la un activ total de 2431022208 lei, reprezenta doar o cotă de 43%. Chiar dacă beneficiul conversiunii s-ar fi majorat, în anii următori apariției legii, la 70%, pentru datoriile agricole, și la 35% pentru cele urbane, pierderile totale urmau să se ridice la 60-70% din întregul activ, fapt care, însă, "nu va periclita echilibrul financiar al celor 64 institute de credit maghiar"¹³. Sub raport bancar, viața economică și financiară a sașilor a fost concentrată în jurul a trei mari bănci - din cele 36 câte aveau - și anume: *Kronstädter Allgemeine Sparkasse* (Casa Generală de Economii din Brașov), fondată în 1834; *Hermannstädter Allgemeine Sparkasse* (Casa Generală de Economii din Sibiu), fondată în 1841; *BodenKreditanstalt* (Creditul Funciar din Sibiu), fondată în 1872.

În perioada supusă atenției noastre, aceste instituții financiare au înregistrat considerabile progrese, atât în privința măririi capitalului, a rezervelor, a depunerilor și a operațiunilor de credit, cât și în ceea ce privește beneficiile nete. La baza acestor dezvoltări s-au aflat, în primul rând, forța financiară a minorității germane, încrederea nelimitată a acestora în instituțiile sale de credit, politica de încurajare și stimulare a economiilor, prudența plasamentelor și dobânzilor cât și condițiile favorabile create de statul român pentru realizarea egalității de tratament pentru toate etniile conlocuitoare în România.

Tabel nr. 5

*Situația marilor bănci germane din Transilvania în primul deceniu interbelic*¹⁴

Banca	Anul	Capitala	Rezerve	Depuneri	Beneficii
Casa de Economii Brașov	1920	5007000	1510402	43764757	453006
	1925	30007000	15362284	165395956	6784859
	1930	100000000	40796339	648449841	15652327
Casa de Economii Sibiu	1920	10000000	6113539	33029280	684938
	1925	50000000	17923626	254776874	10500372
	1930	154000000	80338062	1069812827	20578362
Creditul Funciar Sibiu	1920	14000000	4704875	36459941	1125923
	1925	57000000	20946066	200841947	10679094
	1930	62500000	55497602	395255612	8716895

Din acest tabel rezultă că, în 1930, capitalul celor trei man bănci săsești crescuse de 11 ori față de anul 1920, rezervele de 15 ori, depunerile de 23 de ori și beneficiile de 2 ori.

¹³ *Revista Institutului Social Banat-Crișana*, 1935, nr. 13, p. 206.

¹⁴ Vasile M. Theodorescu, *op. cit.*, p. 191.

Necesitățile economice ale șvabilor din Banat au fost susținute, în ceea ce privește creditele agricole, de *Banater Bankverem* (Uniunea Băncilor Bănățene), iar în ceea ce privește creditele comerciale și industriale, de *Schwäbische Handels- und Gewerbebank* (Banca șvăbească pentru industrie și comerț), înființată în 1919¹⁵.

Referitor la viața economică a evreilor, atât la nivel global-național cât și pe teritoriul Transilvaniei, statisticile oficiale sunt extrem de lacunare întrucât, spre deosebire de maghiari și germani, aceștia nu și-au organizat instituțiile economice pe baze naționale¹⁶. Economistul D. Komorowsky, analizând stratificarea economică a evreilor din România, indică un număr de 2000 de familii (1% din totalul populației israelite) care alcătuiau grupul magnaților industriali și bancari. Aceștia erau înfeudați politiciii liberale sau țărăniște, uneori chiar organizațiilor de dreapta. În consiliile de administrație se găseau și politicieni români de toate culorile. De capitalul lor, sublinia Komorovsky, populația evreiască nu profita decât în mică măsură, numele celor din administrația întreprinderilor și a băncilor nefiind întâlnite nici în instituțiile evreiești de caritate, nici în comunitățile evreiești, decât cu unele excepții¹⁷.

Din statisticile întocmite de Camerele de Comerț și Industrie, îndeosebi după anul 1936, rezultă că proporția evreilor în structurile economiei transilvănene era supradimensionată în raport cu ponderea lor demografică în ansamblul populației din provincie (3,2%).

La nivelul județului Timiș-Torontal, de exemplu, în care populația evreiască reprezenta 1,7% din totalul populației din județ, din cei 9417 comercianți, cabaretieri și meșteșugari, 2830 erau evrei, adică 30,5%. În consiliile de administrație ale celor 42 de mari întreprinderi ale județului, analizate anterior, din numărul total al membrilor (274), 164 erau evrei, adică 42,33%.

La nivelul orașului Cluj, în care evreii reprezentau, în 1930, 12,95% din totalul populației, din cei 2621 meșteșugari, înregistrați la Camera de Comerț și Industrie¹⁸, în anul 1937, 665 erau evrei, adică 46,65%¹⁹.

Preponderența elementului evreiesc în industria și comerțul transilvănean își avea originile în deceniile anterioare, datorându-se, în cea mai mare parte, politiciii de maghiarizare a naționalităților din Ungaria antebelică. În acest sens, cunoscutul om politic Beksics Gustáv, afirma că: "maghiarizarea industriei și comerțului nostru se datorează, în primul rând, maghiarizării populației izraelite. Dacă comerțul este 54% maghiar, acest frumos rezultat este opera incontestabilă a evreilor, dat fiind că acei negustori unguri sunt în realitate evrei"²⁰.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Livia Dandara, *ibidem*, p. 91.

¹⁷ D. Komorowsky, *Specificul evreiesc în economia mondială și în economia României*, în *Almanahul ziarului Tribuna evreiască*, Iași, 1937, p. 112-115.

¹⁸ C. Stoicănescu, *ibidem*, p. 22.

¹⁹ O. Buzea, *Clujul 1919-1939*, Cluj, 1939, p. 216.

²⁰ Beksics Gustav, *Magyarosodás és magyarosítás*, Budapest, 1883, p. 58.

**CONSIDÉRATIONS RELATIVES À LA PRÉSENCE D'ETHNIQUES
MINORITAIRES DE TRANSYLVANIE D'ENTRE LES DEUX GUERRES
EN INDUSTRIE, COMMERCE ET LE SISTÈME BANCAIRE
(Résumé)**

La liberté en plan politique et l'égalité de chances dans l'obtention des diverses avantages de l'État ont mentenu la supériorité des éléments minoritaires dans l'économie de Transylvanie. Selon l'affirmation de Erdelyi Jenő, en 1928, de celles 61.000 d'établissements industrielles, 40.000 il y a avaient dans la possession des hongrois et des allemandes; de celles 1780 établissements commerciales, 1312 appartenaient aux hongrois et de 21.000 commerçants, 18.000 étaient hongrois, allemands ou juifs. Une situation pareille on enregistrait également dans le système bancaire. Durant l'époque investigué, des banques minoritaires ont été toujours plus riches que les banques roumaines à tous les chapitres.